

putativus, n. 1082),¹²⁾ který není po právu farářem, jest však per errore communem za takového považován a asistuje platně,¹³⁾ též pojem »parochus intrusus« (n. 1084), t. j. farářé ustanoveného pravomocí nekompetentní, jak se stávalo v 18. stol. zejména ve Francii a později i v Německu. O něm platila instrukce Pia VI. ze dne 26. IX. 1791 daná biskupům francouzským, podle níž »matrimonium coram eo (sc. paracho intruso) contractum nullius certe valoris est.«¹⁴⁾

(Dokončení příště.)

ZPRÁVY.

K případu presidenta nejvyššího soudu. *Známý spor o výklad § 2 jazykového zákona, který v důsledku rozdílné judikatury nejvyššího soudu a nejvyššího správního soudu se táhne již od r. 1921, dosáhl v minulých dnech zcela zvláštního vyvrcholení. Když nejvyšší soud usnesením z 10. května 1928 vyslovil zásadu, že odmítnutím opravného prostředku pro jazykovou závadnost (podle § 4, odst. 3. jaz. nařízení) je tento prostředek definitivně vyřízen a nelze jej vyříditi znovu, ani když nadřízené instance správní o jazykové otázce rozhodnou jinak, byla vedena proti nejvyššímu soudu ostrá kampaň v německém tisku. Tehdy uveřejnil první prezident nejvyššího soudu dr. Popelka známý článek v Právniku (roč. 67, seš. 16), v němž obhajuje stanovisko nejv. soudu a ohražuje se proti útokům tisku. Tento článek byl — jak známo — dalším signálem k útokům na soud i jeho presidenta v určité části německé veřejnosti právnické, žurnalistické i politické. Ale tyto útoky neomezily se bohužel jen na tisk, politické schůze a parlament. Ve svém článku odsoudil prezident Popelka usnesení dvou německých advokátních spolků (v Praze a Teplicích), v němž se žádá ministr spravedlnosti, aby nejostřejšími prostředky přiměl nejvyšší soud, k změně stanoviska. A na toto místo článku odpověděly zmíněné spolky žalobou na dra Popelku pro urážku spáchanou tiskem. A k této události — tak ojedinělé v dějinách soudnictví — v souvislosti s celou kampaní proti nejv. soudu, pokládáme za vhodné říci několik slov.*

Je celkem obvyklým zjevem, že názor nejvyššího tribunálu nenalezne někdy souhlasu v právnické veřejnosti, a je jen přirozeno, že se s důvody sporných nálezů polemizuje. Stejně je však přirozeno, že polemiky tyto musí se omeziti výhradně na vědeckou argumentaci a setrvati na úrovni přísně věcné a slušné, nemá-li dojíti k zjevům občanské nevychovanosti, na níž bylo nedávno upozorněno v českém tisku. Názor nejvyššího soudu na výklad

¹²⁾ Srv. Schnitzer na uv. m. str. 183.

¹³⁾ Neboť, jak praví Gasparri, »in casu erroris communis Ecclesiam supplere, si potest, iurisdictionem, notissimum est«.

¹⁴⁾ Gasparri l. c. ibid.

§§ 2 a 7 jaz. zákona může jistě býti sporný. Aniž se chceme zde dotýkati merita otázky, můžeme tvrditi, že jeho odůvodnění je tak vážné, že skýtá příležitost k seriosní vědecké diskusi.

Jistě že může býti též sporné, zda je vhodné, aby aktivní prezident nejvyššího tribunálu obhajoval v článku určeném veřejnosti stanovisko svého soudu. Je také jisto, že dr. Popelka užil při té příležitosti několika výrazů káravých, prozrazujících rozhořčení autorovo. Nade všechno však je jisto, že nejvyššímu soudu a jeho presidentovi šlo v této věci výhradně o správný výklad zákona a o obhájení neodvislosti a prestyže nejv. soudu.

Přihlédněme však, jaké motivy byly na druhé straně. Zde — jak patrně z vášnivosti útoků — není hlavním motivem ani snaha po správném výkladu zákonů ani hájení autority nejvyššího správního soudu nebo ministerstva spravedlnosti ani konečně hájení práv či zájmů určité skupiny státních občanů. Někdo: Jde tu o zájem příslušníků cizích států, pokud mluví jazyky našich menšin. A to ne snad o nějaký vážný zájem hospodářský či kulturní, ryběž o čistě nacionálně-prestyzní a svojí vlastní povahou citový zájem o používání jazyka. Tento zájem je tedy motivem boje, který vedou s takovou intenzitou naše německé žurnály, tento zájem je také motivem zcela neobvyklého kroku advokátních spolků německých.

Tato skutečnost nemůže již býti lhotejná všem těm, kdo s tímto státem myslí to dobře. A to i těm, kteří snad ve věci samé s nejvyšším soudem nesouhlasí. Nechává-li nás už klidnými častý — zejména poválečný — zjev, že se příslušníci národního státu zajímají o svoje národnostní menšiny v cizích státech, nejsme dosud zvyklí na zjev opačný: aby příslušníci menšiny ve vlastním státě s velikým elánem prosazovali zájmy cizozemců svého jazyka. Nechává-li nás zcela klidnými všechny ty známé — a ostatně přirozené — sympatie příslušníků téže národnosti přes hranice států, nemáme dosti pochopení pro to, aby ve jménu těchto sympatií buľ nejostřejšími slovy a prostředky veden boj proti nejvyšším institucím našeho státu.

V daném sporu jde tedy o dvoji: Předně o otázku právně-vědeckou, která se přirozeně nerozřeší rozčilenými polemikami a kde má slovo právě jen právní věda. Za druhé o psychologickou a mravní stránku věci: jaké motivy vedou polemizující strany. A po této stránce nebude asi sporu o to, na čí straně budou sympatie československé veřejnosti.

Z. N.

Profesor Dr. Vilibald Mildschuh padesátníkem. Dne 11. prosince t. r. slaví Dr. Vilibald Mildschuh, profesor národního hospodářství a statistiky na právnické fakultě university Karlovy v Praze, svoje padesátileté narozeniny. Česká věda národohospodářská čítá prof. Dra Mildschuha mezi svoje nejpřednější pěstitele. Již před válkou se jubilant zabýval studiem otázek bytové politiky, nyní na poli tomto pracuje i praktickou spoluprávní v Poradním sboru pro otázky hospodářské. I jiné problémy sociálně-politické byly předmětem studií jubilantových; týž jest pak vynikajícím způsobem činným i na poli naší statistiky a to jak literárně, tak i prakticky, jako člen Statistické rady státní. Vlastní doménou vědecké činnosti prof. Mildschuha jest však národohospodářská teorie. Již před válkou zabýval se jedním z nej-

důležitějších, ale také nejspornějších problémů národohospodářské teorie — povahou podnikatelského zisku. Mildschuh, žák slavného Bedřicha Wiesera, stojí na půdě rakouské školy exaktní. V době poválečné jest to zvláště teorie peněžní, již věnuje své vědecké badání. Zde jest stoupencem Knappova nominalismu a jedním z předních zastánců Wieserovy teorie důchodové oproti starší teorii kvantitativní. Právě na tomto poli získal si největších zásluh. Především rozvinul a doplnil Wieserovu teorii důchodovou svou naukou o rozvržení peněžního důchodu na získání statků (v širším smyslu) tří rozličných kategorií: spotřebních, kapitálových i platidel. Dále vybudoval důchodovou teorii i po stránce možno říci dynamické, zkoumajе základní příčiny, proč dochází k změnám hladiny cenové; zde formuluje novou teorii o inflaci a deflaci úvěrové. Prokazuje též na historických dokladech neschopnost teorie kvantitativní vyložit některé pohyby hladiny cenové v minulém století. Zde jeho práce nejsou jen obohacením naší domácí, nýbrž i celé světové vědy národohospodářské. Mildschuh, který již vyložil názory a studie svoje na tomto poli v některých nejpřednějších odborných časopisech a sbornících cizozemských, přispívá tak k tomu, že mladá naše národohospodářská věda česká vystupuje co aktivní činitel na fóru mezinárodním a přispívá též svým dílem k vybudování národohospodářské nauky.

Zdá se nám předčasným nyní, kdy jubilat jest v plném tvůrčím rozmachu své vědecké činnosti, vypočítávati všechny jeho práce literární. Jsou uloženy v předních národohospodářských časopisech, revuích i sbornících našich i zahraničních; z děl v oboru peněžní teorie poukazujeme jen na spis: Kupní síla peněz, důchody a úroková míra.

O jubilatovi platí jistě slova Schumpetrova: jeder Zol ein Denker; zachovávati ve všem nejprísnější vědeckou úroveň, jest hlavní devisou jeho vědecké činnosti. Na této úrovni vzdělává a vychovává Mildschuh i své posluchače. Jeho učebnice národního hospodárství přesahuje rámec pouhé vysokoškolské učebnice, je to spíše vědecký nástin celé nauky národohospodářské. Tuto vysokou úroveň udržuje Mildschuh i ve svém semináři, jehož frekventanty seznamuje stále s novými, hodnotnými publikacemi z celého světa. Při tom jest však všem svým žákům vždy nejlaskavějším učitelem, vždy plným nevyčerpatelné ochoty pomáhati jim v jejich studiu. Proto také náleží jeho seminář k nejnávštěvovanějším na naší fakultě, neboť Mildschuh dbá zvláště o to, aby všichni účastníci mohli v debatách třibiti své poznatky a tak brali živou účast na projednávaných tématech. Mohli bychom stručně shrnouti poměr jubilatův k jeho posluchačům nynějším i bývalým tak, že jim byl a jest vpravdě vždy otcovským přítelem: a jako takovému přednášíme mu my všichni jeho bývalí i nynější žáci k jeho padesátiletým narozeninám svoje nejsrdečnější a nejpřímnější blahopřání!

R.

Lansing zemřel. Robert Lansing, nar. 1864, byl za presidenta Wilsona od r. 1915—1920 státním tajemníkem, t. j. ministrem zahraniční Spoj. Států Severoamerických. Lansing nebyl vyhraněnou politickou individualitou, ale zato oddaným a svědomitým spolupracovníkem Wilsonovým, a jako takový vedl také americkou zahraniční politiku, hlavně při vstupu do Světové války a mírovém jednání v Paříži. První jeho čin byl pokus o založení americké společnosti národů dle myšlenky Wilsonovy; avšak hlavně republika Chile zmařila tento úmysl. — S naší samostatností souvisí jméno Lansingovo uznáním naší vlády ze dne 3. září 1918, koncipovaným dle noty Balfourovy. Masaryk v »Světové revoluci« na něm nejvíce cení odpor proti separátnímu míru s Rakousko-Uherskem.

Kč.

Z celého světa právníckého. Z výročí našich »právníckých«, o nichž není učiněna zmínka zvláště, připadají na měsíc prosinec letošního roku tato: 3. je výročí vydání zákona o zrušení šlechtictví a řádů (byla by k jeho desítileté vzpomínce zajímavá glosa o chystané jeho novele, ale poněvadž zasahuje do politiky, ponecháme ji zatím), a 19. je deset

let zákona o osmihodinové pracovní době. Kromě toho nebylo na tomto místě vzpomenuo 14. listopadu 1918, kdy t. zv. první revoluční Národní shromáždění konalo první svou schůzi, na níž jak známo, bylo prohlášeno sesazení Habsburků, prohlášena republikánská forma státu a prvním prezidentem zvolen jednomyslně aklamací T. G. Masaryk. — V roce 1930 bude provedena světová statistika hospodářská, která zaujme 98% všech vzdělávaných území zeměkoule. — Zajímavá je statistika cizineckého ruchu v Praze. Roku 1927 dosáhl počet cizinců 84.858 proti roku 1919, kdy bylo jen 32.962. Mezi těmito léty, při čemž r. 1919 značí minimum a 1927 maximum, největšího čísla dosáhl rok 1926 s 61.361 cizinci. — Za prvního půl roku 1928 stoupl dovoz obuvi do Německa z ČSR. o 77%. — V Rakousku byla zahájena anketa o reformě vyrovnacího řádu. Advokátní komora vídeňská navrhla zrušit vyrovnací řád a zato reformovat konkursní řád tak, aby vyhověl i vyrovnacímu řádu dosavadnímu. — Program Institutu Ernest Denis v Praze (II. Ostrovni) oznamuje ve svých přednáškách také některé právníké a sice (v Cours publics) čte Dr. Beuve-Méry »La femme en droit français« a »Le developpement des idées d'arbitrage et de conciliation en France«. Dr. Ing. Virlogeux přednáší »La vie économique en France. Quelques grands aspects de la production et des échanges« (s projekcemi) a »Organisation et législation du travail«. Tentýž bude mítí v »Cours fermes«, »Evolution comparée du socialisme dans quelques pays« (Francie, Německo, ČSR., Vel. Britanie, USA.). (—ča—)

Ze Sbírky zákonů a nař. V oboru vojenského trestního práva vydána byla nařízení jednající o nové služební instrukci a jednacím řádu pro brigadní a divisní soudy (nař. č. 155/28), pro nejvyšší vojenský soud (nař. č. 156/28), pro vojenské prokuratory, jejich funkcionáře a generálního vojenského prokuratora (nař. č. 157/28). — Nař. č. 160/28 upravuje úschovu peněz a jiných cenných hodnot u (veřejných) notářů. — Nová služební pragmatika učitelstva národních škol je publikována jako vl. nař. č. 162/28. — Pod č. 170/28 uvedena je smlouva o letectví mezi republikou naší a Rakouskou. Ský.

Naše právníké fakulty. V zinním běhu bylo dosaženo rekordních čísel na našich právníkých fakultách, ačkoliv nesmí se lekatí jich zas ten, komu »leží na srdci, kam s právníky«. Neboť značný počet případů na vrub mimořádných posluchačů, zapisujících si kontabilitu, jež také letošním rokem poprvé byla přenesena na brněnskou fakultu z techniky. Tato konečná čísla jsou v Praze celkem 4465 (loni 4045), v Brně 1173 (z toho kontabilitou letos zavedenou přibylo 137, loni celkem všech 925), v Bratislavě 919 (loni 885). Ča.

Numerus clausus na pražské technice byl zaveden fakticky na fakultě strojnío inženýrství. Stalo se tak pouhým usnesením sboru profesorského schváleným výnosem ministerstva školství, jež bylo publikováno vyhláškou na černé desce. Podle toho usnesení upozorňují se posluchači, že počínaje rokem 1929—30 přijímají se do II. ročníku jenom posluchači, kteří dosáhnou určitého prospěchu, a z těch opět jenom 200. Ti, kteří nebudou takto přijati, mohou býti jen výjimečně přijati znovu do I. ročníku. — Tímto opatřením zavádí se u nás numerus clausus, kterým doposud se honosí pouze Maďarsko, opatření, které má sociální krizi inteligence řešiti způsobem nejméně dokonalým, t. j. mechanicky. Nebylo by námitek proti zosřtení požadavků co do znalostí posluchačů, jež ovšem, má-li mítí smysl, musí býti provedeno již na střední škole, a ne teprve ve druhém roce vysoké školy. Mechanické omezení počtu posluchačů na určité číslo může však natropiti tolik škod, že domnělá výhoda jeho je zdaleka nevyváží. Co však na věci nejvíce zaráží, jest okolnost, že změna tak dalekosáhlá byla provedena přes noc, bez delších úvah, jichž věc takového významu vyžaduje. Či stalo se to proto tak po tichu, aby si toho veřejnost nepovšimla? Nás zajímá též právníká stránka celé věci. Jest velmi pochybno, je-li u veřejného ústavu, jakým technika nesporně jest, vůbec možno omeziti přijímání posluchačů jiným

než objektivními podmínkami. Ještě pochybnější jest však, může-li se to státi pouhým usnesením sboru profesorského a pouhým výnosem ministerstva školství. Rozhodně jest tu nebezpečí, aby se nevytvořil praedjudic pro ostatní vysoké školy. J. B.

Deset let Národního shromáždění. Dne 14. listopadu 1928 bylo tomu deset let, co konala se prvá schůze Národního shromáždění republiky Československé a kdy vstoupila v platnost prozatímní ústava, v níž zejména dosavadní samostatný stát Československý byl prohlášen republikou Československou. Kdežto do toho dne moc zákonodárná i výkonná náležela revolučnímu Národnímu výboru, jakožto vykonavateli státní svrchovanosti, rozšířil se oním dnem Národní výbor v Národní shromáždění, jež ponechalo si moc zákonodárnou, svěřívši moc výkonnou a nařizovací zvolené jim vládě, když před tím byl zvolen prof. T. G. Masaryk prezidentem Republiky a tím hlavou státu ve smyslu prozatímní ústavy. Jen 17 dní uplynulo od 28. října a byly zde všechny nejvyšší orgány státu a mohl započítati se normální výkon všech funkcí státních, pokud ovšem výkon takový za daných okolností byl možný. Vždyť zákonný podklad pro nejvyšší orgány správní i soudní byl dán již zákony ze dne 2. listopadu 1928, tedy pouhých pět dní po převratu. Dnes zdá se nám, že došlo k tomu neuvěřitelnou téměř rychlostmi, v době zcela krátké, kdežto tehdy byly to dny naplněné událostmi, jako nikdy před tím, a kdož ví, zda ještě kdy potom.

Vzpomínáme-li oněch dnů, musíme tak činiti s vděčnou vzpomínkou na všechny ty, kdož snažili se dáti novému státu co nejrychleji pevnou organisaci, odstraniti ihned veškerou právní nejistotu a situaci vytvořenou revolucí přeměnití ihned ve stav právní. je

Nová organisace politické správy. Dne 1. prosince 1928 nabude zákon ze dne 14. července 1927 č. 125 Sb. z. a n. o organisaci politické správy účinnosti také v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, či jak od od tohoto dne budou se tyto části republiky nazývati v zemi České a v zemi Moravsko-slezské. Nová organisace politické správy, připravovaná již od převratu, stane se tedy skutkem v celé republice, správa ta bude upravena způsobem jednotným a zcela novým, bez souvislosti se stavem předválečným. Zejména projeví se změna ta v Čechách zánikem samosprávy okresní, jež právě letošního roku dovršila 60tý rok své působnosti a trvala v poválečných zbytecích v okresních správních komisích jmenovaných podle politického klíče. Zánik samosprávy zemské nebude v Čechách tak intenzivně pocítován, ježto činnost zemského sněmu přestala vlastně již před 20 lety, zemského výboru pak před 15 lety, kdežto na př. na Moravě zachoval si zemský výbor souvislost se zemským výborem zvoleným ještě sněmem zemským.

Zemská a okresní zastupitelstva a jich výbory nebudou novými orgány samosprávnými, nýbrž pouze orgány, prostřednictvím jichž bude míti občanstvo účast na státní správě, v zemích, resp. v okresech. Správa ve státě bude napříště měrou daleko rozsáhlejší než dříve správou státní. Jak se tato účast občanského žylu na státní správě uplatní, a jak rozsáhlou činnost budou zemská a okresní zastupitelstva vyvíjeti, není možno dnes říci. V zákonu dány jsou možnosti pro vývoj oběma směry, jak k plnému využití možností v něm obsažených, a tím i v poslední řadě k rozsáhlé decentralisaci správy, stejně jako jest možno, že podle zákona bude se vývoj bráti tak, že zastupitelstva budou tlačena na pouhé bezvýznamné poradní sbory, kdežto vlastní činnost správní zůstane v rukou úřednických orgánů státních. Jedno však jest jisto, že o tom, jaká bude činnost okresů a zemí, bude rozhodovati v řadě neposlední, ba snad první, okolnost, jaké finanční prostředky budou těmto organismům k dispozici. je

Vládní návrh zákona o zaopatření přestárlých. Ministerstvo sociální péče vypracovalo vládní návrh zákona o zaopatření přestárlých; k tomu byla také již vypracována důvodová zpráva. Vláda rozhodla se odvolati svůj návrh z roku 1926 a upustiti od požadavku chudinské podpory která byla dříve základnou k poskytování státního příspěvku.

Vládní návrh vyslovuje, že československým státním příslušníkům, kteří dne 1. července 1926 dosáhli nebo překročili 60. rok svého věku a kteří by jinak podléhali pojistné povinnosti pro případ invalidity a stáří podle zákona ze dne 9. X. 1924 č. 221 Sb. z. a n. nebo podle zákona o pojištění osob samostatně hospodařících ze dne 10. června 1926 č. 148 Sb. z. a n., budou podle ustanovení tohoto zákona poskytovány ze státních prostředků starobní podpory, jakmile osoby ty dokonají 65. rok svého věku a budou-li nemajetné a neschopné výdělků. Podpory ty nebude lze přiznati československým státním příslušníkům, kteří se zdržují mimo území republiky, dále alkoholikům, tulákům a osobám práce se štítícím a také těm, kdož byli odsouzeni pro trestní čin, pro který je vyslovena ztráta volebního práva do obcí, nebo kdož jsou zbaveni čestných práv občanských, pokud ztráta těchto práv nepominula. Podpora má činiti Kč 500 ročně. Bude-li poskytnuta podpora dvěma žadatelům, kteří žijí ve společné domácnosti, sníží se podpora an ročních Kč 300 pro každého z nich. Jakékoliv zaopatření, jehož se žadatelé dostane na penězích nebo na dávkách naturálních, započítá se na starobní podporu státní. Obec bydlisté podporovaného poskytne ke státní starobní podpoře příplatek, procentuelně odstupňovaný podle počtu obyvatel: obec s více než 50.000 obyvateli příplatek 20 procent, obec od 20.000 do 50.000 obyvatel 15 procent, obec do 2 tisíc obyvatelů 10 procent. Podpory budou poukazovány v měsíčních obdobích předem. Odhaduje se, že vstoupil-li by zákon tento v platnost 1. ledna 1929, bude počet podporovaných osob asi 95.000; po deseti letech klesl by asi na 37.000. Zatížení státu činilo by v roce 1929 asi 43.000.000 Kč a kleslo by po deseti letech asi na 16.600.000 Kč. Roční náklad obcí činil by v prvých dvou letech asi 5 a půl milionu Kč. Dr. Jindřich.

Třetí sjezd advokátů československých konal se v Praze ve dnech 27.—30. září. Byly na něm předneseny referáty dra Stompfeho O vývoji advokacie a změnách v posledních deseti letech, dra J. Čapka a dra Emila Stodoly o přáních a tužbách advokacie a nedostatečné ochraně její. Referát dra Stompfeho podává velmi podrobný vývoj advokacie v posledních deseti letech, po všech stránkách doložený statisticky. Referát dr. Emila Stodoly všímá si hlavně otázek slovenských, ačkoliv mezi jeho požadavky jsou i některé všeobecného rázu, na př. požadavek, aby byla věnována větší pozornost vnější formě zákonů. Třetí referát dra J. Čapka, presidenta komory moravské, obsahuje na prvním místě žádost o přesné zachovávání právního řádu a všech zákonů, a odstranění všech vlivů politických a hospodářských. Požadavek jistě spravedlivý, ale velmi charakteristický pro poměry. Stejně požadavek po zachování volnosti projevu advokátova. Z ostatních požadavků, týkajících se čistě stavovských věcí jest zajímavý pro naši mladou generaci passus týkající se úpravy přípravné praxe kandidátů advokacie. Nepřekvapuje již, že se tu opětuje požadavek znovuzavedení povinné soudní nebo správní praxe kandidátů, o němž jsme v tomto listě již psali. Se snahou po zpřísnění advokátní zkoušky lze konečně i souhlasiti. Méně pochopitelný jest názor, že povinný doktorát může nějak zvýšiti úroveň advokacie. Za dnešního poměru státních zkoušek a rigoros přec doktorát práv nikterak nezaručuje větší a hlubší odborné vzdělání. Ale zcela překvapující je novinka referentova: Navrhuje prodloužení praxe opět na sedm let, poněvadž prý »pětiletá praxe, jak zkušenost ukazuje, nedostačuje«, a i při sedmileté praxi prý mladý advokát často přijde do situace, kdy si neví rady. Ale do takové situace může se zrovna tak dostati i starý advokát s třicetiletou praxí, a kandidát, který po pětileté praxi si neví rady, narazí-li na případ, jaký se mu v praxi ještě nenaskytl (a to není za dnešních poměrů právních a hospodářských nic zvláštního), ten si nebude věděti rady asi ani po sebe delší praxi. Zdá se, že se zde argumenty uměle tvoří, a bylo by snad lépe přiznat pravý účel navrhované změny: omezit počet advokátů (neboť se nechceme donucovati, že snad jde advokátům o to, udržet po dobu co nejdělsí poměrně levné pracovní síly).

J. B.